

HEIDEGGER VE FELSEFE

A. Kadir ÇÜÇEN*

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, geleneksel felsefe ile çağdaş felsefenin karşılaştırmasını Heidegger açısından yaparak felsefenin neliğini ele alıp açıklamaktır. Bu amaçla, geleneksel felsefenin ne olduğu, sorusunun ne olduğu ve yöntemi ortaya konulduktan sonra Heidegger'e göre felsefenin amacı, sorusu, yöntemi ve söylemi ele alınacaktır. Sonuçta Heidegger'in felsefeye yeni bir başlangıç yaparak çağımızın hangi sorunlarına yanıt verebileceği üzerinde durulacaktır.

Anahtar kelimeler: Geleneksel felsefe, Çağdaş felsefe, Heidegger, Metafizik, Varlık, Fenomenoloji

* * *

Bu yazının amacı, Martin Heidegger'in "felsefe" anlayışını ele alıp açıklamaktır. Felsefenin neliğinin sorgulandığı bu yazıda, kalkış noktamız, Heidegger'in felsefe tarihi ile girmiş olduğu hesaplaşmadan yol çıkararak ilk önce geleneksel felsefenin sorusunu ve yapılış tarzını ortaya koymak olacaktır. Sonra geleneksel felsefenin nasıl aşılabileceği sorusuna bir yanıt vermeye çalışacağız. Böylece Heidegger'in ve de ondan yola çıkarak bizim geleneksel felsefeden ne anladığımız tanımlanmış olacak. Yazımızda tartışılacak ve ileri sürülmeye çalışılacak ikinci tez ise, Heidegger'in "felsefeden ne anladığı" sorunsalı olacaktır. Bu sorgulamayı onun temel ontoloji olarak gördüğü felsefe anlayışı temelinde ele alacağız. Felsefenin sorusu, bu soruyu ele alış yöntemi, yani felsefenin yöntemi, felsefenin söylem biçimi ve en sonunda da felsefenin çağımızdaki problemler karşısındaki yeri ve yanıtı çözümlenecektir.

• Geleneksel Felsefe ve Heidegger

Heidegger'in çağını ve günümüz felsefe anlayışlarını ve felsefe yapma tarzlarını etkileyen özgün görüşlerinin arkasında felsefe tarihiyle atlaya zıplaya değil, disiplinli ve derinlemesine yaptığı araştırmaları ve hesaplaşmaları yer alır.¹ Bu nedenle, öncelikle Heidegger'in geleneksel

□ Prof. Dr., Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü öğretim üyesi

¹ Heidegger'in yaşam öyküsü ve eserlerinin listesi A.Kadir Çüçen'in *Heidegger'de Varlık ve Zaman kitabının Beşinci Bölümünde* kapsamlı olarak bulunabilir.

8 Heidegger Ve Felsefe

felsefeyi nasıl tanımladığını, geleneksel felsefenin amacını ve sorusunu belirlemeye çalışacağız.

Heidegger'in Varlık kavramıyla olan ilgisi onun felsefeyi yeniden yorumlamasına yol açar; çünkü "felsefenin amacı, Varlığın gerçekten ne olduğunu kavramaktır."² Değişik bir deyişle, felsefe yapmak Varlık'ın anlamını sorgulayan sorular sorarak onu açıklamaktır.³ Böylece felsefe, Varlık üzerine yapılan bir sorgulamadır ve felsefe Varlıkla başlar. Bunun için, Heidegger'e göre, felsefe tüm nesne ve şeylerin kaynağı ve temeli olan Varlıkla ilgilenir. Her şeyden önce felsefenin amacı Varlığı doğada varolan nesnelere ve objelerden ayırmaktır.

Heidegger'e göre, Sokrates öncesi felsefecilerden Parmenides, Herakleitos ve Anaksimandros öncelikle Varlığı düşünen ve sorgulayanlardır. Bu düşünürler "Varlık nedir?" sorusunu doğrudan ve öncel biçimde sordular.⁴ Heidegger, bu düşünürlere "primordial thinker" (özlü ya da dolaysız düşünür) ismini verir. Fakat Sokrates sonrası düşünürler Varlık sorusunu, ikinci planda ele aldılar.

Bu yüzden, geleneksel felsefenin konusu olan "Varlık nedir?" sorusu, yerini, "varolan nesnelere ve objelere nedir?" sorusuna bırakmıştır. Sonuçta Platon'la başlayan idealar dünyasının görünüşler dünyasından ayırımı, Varlık ile nesnelere arasındaki ayırımı açmıştır. Bu ayırım, felsefenin başlıca konusu olan varlıkbiliminin (ontolojinin) değer yitirmesine neden oldu. Çünkü felsefe tarihi, Heidegger'e göre "Varlık" sorusuna geleneksel ve metafiziksel bir yaklaşımla yanlış açıklama ve yorumlama getirmiştir. Böylece, felsefe tarihi yerini geleneksel (Aristoteles) metafiziğe bırakıp, "Varlık" nesnelere, "varoluş" ise "öz"den ayrıldı. Bu farklılaşma sonucu bu kavramlar açık niteliği olmayan varsayımların etkisinde kaldı. Heidegger'e göre, özün varoluş üzerindeki öncelliği yüzünden varoluşun mutlak ve öncel olarak Varlık-olma anlamı kayboldu ve unutuldu. Böylece, "Varlık", felsefe tarihi içinde *Bir, Logos, İdea, Ousia, Töz, Cogito, Algılama, Monad, Nesne, Ben, Ruh, İstenç ve Güç* vs. gibi çeşitli anlamlarda yorumlandı. Fakat tüm bu anlamlar "Varlık"ın mutlak ve öncel ontolojik anlamını veremez. Çünkü Sokrates sonrası düşünürler "Varlık"ın gerçek anlamını, metafiziksel kavramlarla açıklayıp onun asıl anlamını unutturdular. Heidegger'e göre, geleneksel felsefe yeniden incelenip, yorumlanıp ona

---

² Martin Heidegger, *Parmenides*, translated by André Schuwer and Richard Rojcewicz, Bloomington: Indiana University Press, 1992, s. 7.

³ Martin Heidegger, *An Introduction to Metaphysics*, translated by Ralph Manheim, New Haven: Yale University Press, 1959, s. 12.

⁴ Martin Reiner, "Heidegger and the Greeks", *The Heidegger Case: On Philosophy and Politics*, edited by Tom Rockmore and Joseph Margolis, Philadelphia: Temple University Press, 1992, ss. 170-171.

yeni bir yön ve yol verilmek suretiyle ilk orijinal anlamına kavuşturulmalıdır.

• Niçin ve Nasıl Geleneksel Felsefe Tahrip Edilmelidir?

Heidegger'e göre, felsefenin amacı temel ontolojidir (*fundamental ontology*). Bundan dolayı, temel ontoloji geleneksel metafiziği ve felsefeyi yıkıp "Varlık'ın anlamı nedir?" sorusunu cevaplandırabilecek tek inceleme ve araştırma yeridir. Heidegger'in amacı, varlıkbiliminin tarihine dönüp onu yeniden inceleyerek, ona yeni bir yorum getirmek suretiyle, geleneksel ve metafiziksel ontoloji tarihini yıkmak ve kendisinin öne sürdüğü temel ontolojiyi felsefenin en temel konusu yapmaktır. Bu amaçla Heidegger, felsefe tarihinde Varlık kavramının ne anlamda ele alındığını ve bu anlamların nasıl yetersiz ve eksik kaldığını ilk planda ortaya koymaya çalışır.

Heidegger'e göre "Varlık nedir?" sorusu, felsefe tarihinde, "nesne ya da şeyler nedir?" sorusuyla karıştırılmıştır. Bu yüzden, her şeyden önce Varlık bir nesne ya da bir şey değildir. Nesnelere ya da şeylere var olan cisimlerden oluşur: Örneğin, ağaçlar, masalar, evler, vs. Varlık, bir ev ya da bir ağaç değildir. Kısaca Varlık bir "ontik" görünüş değildir. Heidegger *Varlık ve Zaman* adlı kitabında şunları söyler: "Varlık her türlü nesneden ayrılmalıdır."⁵ Bu bir ontolojik farklılıktır. Bu önsel veya *a priori* ayırım Varlık ve nesne ayırımına yol açar. Bu görüş, Heidegger'in tüm felsefe yazın hayatında görülmektedir.

Geleneksel metafizik, Varlığı, gerçeklik ve edimsel kavramlarıyla sık sık özdeş saymıştır. Heidegger bunun yanlış bir varsayım olduğunu söylemektedir. Gerçek ve edimsel ancak Varlığın karakterleri olabilirler. Felsefe tarihinde gerçek ve edimsel dış dünyada var olan nesnelere eş değer olarak yorumlanmıştır. Heidegger'e göre, Varlık bu anlamda ele alınıp incelenemez ve yorumlanamaz. Dış dünyadaki gerçek nesnelere ancak tek tek ontik şeyleri verebilir. Felsefenin amacı, ontik olanı değil, ontolojik olan Varlığı açıklamaktır. "Varlık"ın elimizde ya da önümüzde-hazır-olan (*present-at-hand*) bir nesne olmadığını savunur. Bu düşünceye göre, Varlık şu anda var olan bir nesne olmamasının yanı sıra, daha önce ya da daha sonra var olabilecek bir nesne de değildir. Bu anlamda Varlık, dış dünyadaki bir nesne gibi daha önceden düşüncede var olan bazı kategorilerle algılanamaz. Başka bir deyişle, Varlığı kategorik bir yaklaşım kavrayamaz.

Heidegger, Varlığın düşünce ürünü soyut bir kavram olmadığını öne sürer. Böylece Varlık ne bir akıl ürünü ne de evrensel ve tanrısal bir

⁵ Martin Heidegger, *Varlık ve Zaman*, s. 272.

10 Heidegger Ve Felsefe

kavramdır. “Varlık, tanrısal veya evrensel bir yapı değildir.”⁶ Geleneksel felsefenin tersine Tanrı’nın varlığı, neden sonuç ilişkisi içinde incelenmemelidir. Bu yüzden, Heidegger’e göre, Varlık, Tanrı ile eş tutulmamalı ve Tanrı kavramı ile açıklanmamalıdır.

Heidegger felsefe tarihinin gelişimi süreci içinde dört genel kavramın Varlık kavramı ile birlikte ele alındığını *Metafiziğe Giriş* adlı kitabında şöyle açıklar: 1. Varlık ve oluş, 2. Varlık ve görünüş, 3. Varlık ve düşünce, 4. Varlık ve gereklilik.

Oluş, görünüş ve düşünce Varlık’ın anlamının ne olduğunu ve-rememekteler. Bunlara ilaveten Heidegger, felsefe tarihi süreci içinde Varlık hakkındaki bu tür yanlış anlama ve yorumlar sonucunda üç tane yanlış Varlık tanımı olduğunu ortaya çıkarır. Bu üç yanlış yorumlama sonucu “Varlık’ın anlamı nedir?” sorusu unutulurken, Varlık başka metafiziksel kavramlarla açıklanmaya çalışıldı. Heidegger, Varlık hakkındaki felsefe tarihinde yapılan bütün çalışmaların yetersiz ve yanlış olduğunu söyler ve “Varlık’ın anlamı nedir?” sorusunun kendisine kadar olan felsefelerde henüz cevaplanamadığına inanır. Bunun için Heidegger, “Varlık’ın anlamı nedir?” sorusunu sormak ve ona cevap vermek için yeni bir yöntem bulmalıyız demektedir. Bunu şöyle ifade eder: “Biz öncelikle onu doğru bir şekilde yorumlamaya çalışmak zorundayız.” Bu düşüncesi sonucu Heidegger, Varlığın boş ve anlamsız olmadığına inanır. Varlık bir anlama sahiptir. “Varlık nedir?” sorusunu ancak ve ancak “Varlık’ın anlamı nedir?” sorusuyla verilecek bir cevap açıklayabilir. Heidegger, bu cevabın ilk defa felsefe tarihinde kendisinin *Varlık ve Zaman* adlı eserinde verildiğini söylemektedir. Heidegger, Varlık’ın anlamının Zaman kavramı içinde *Dasein* kavramının çözümsel ve varoluşçu bir yaklaşımla açıklanabileceğini iddia eder ve savunur. Böylece felsefeye yeniden varlık biliminin önemini getirip, Varlık’ın anlamını olgu bilimsel bir yöntemle varoluşçu bir açıdan açıklamanın mümkün olabileceğini göstermiştir.

• Heidegger, Felsefe ve Sorusu

Tüm yapılan açıklamalar ve tartışmaları sonuçlandırmak gerekirse, Heidegger felsefe tarihi ile yaptığı “Varlık’ın anlamı nedir?” sorusunu tartışarak, bazı metafizik kavramların Varlık kavramından ayrımlaşmasını sağlamıştır. Buna ek olarak, Varlık hakkındaki yanlış yorumların yeniden tartışılarak felsefi düşünceye değişik bir yön

---

⁶ Martin Heidegger, “Letter to Humanism”, *Basic Writings*, edited by David F. Krell, New York: Harper & Row, Publ., 1977 s. 216.

⁷ *A.g.e.*, s. 13.

verilmesini sağlamıştır. Felsefede Varlık biliminin önemini yeniden vurgulayarak, yeni bir dönemi başlatmıştır. Bu yeni düşünce tarzı kendisinden sonra gelen diğer düşünürleri çeşitli yönlerden etkilemiştir.

Varlık'ın anlamını yanlış yorumlardan kurtarıp onu yeniden formüle etmek gereklidir. Bunlar varlık sorusuna cevap arayan gelenekçi düşünürlerin ön yargılarıdır. Bu yargılar sorunu daha belirsiz ve karmaşık yapar. Bu nedenle, önce ne hakkında soru sorduğumuzu ve inceleme yaptığımızı açık bir biçimde tanımlamalıyız. Her sorgulama bir incelemedir veya araştırmadır. Her araştırma, araştırma yapılacak konu tarafından 'önsel yönlendirilmeye' açıktır. Her sorgulama, bir şeyin hem neliğinin hem de görünüşünün bilinçli araştırmasıdır. Böylece her sorgulama, bir şeyin ne olduğu üzerine sorgulamadır.⁸ Bir şey üzerine olan tüm sorgulama, soruşturmada ortaya çıkan, bulunan, niyetlenen veya yönelinen şeydir. Kısaca her sorgulama, amaçsal veya erekseldir. O hâlde, soruşturmanın kendisi aynı zamanda soruşturulacak ve tartışılacak bir konudur. Soruşturulacak olan, soruşturma yapan varlığın kendisinden başka bir şey değildir.

Sorgulama bir tür inceleme olarak sorgulananın neliği tarafından yönlendiriliyorsa, Varlık'ın anlamı da bize bir şekilde önsel olarak verilmiştir. Çünkü biz Varlığın anlaşılmasında kendi eylemlerimizle her zaman birlikteyiz veya ilişki içindeyiz. Böylece biz, Varlık'ın anlamını kaba bir şekilde anlamaktayız. Bu anlama geleneksel kuram ve teorilerle kuşatılmıştır. Fakat yine de incelenen varlık, bize yabancı ya da tanıdık olmayan bir şey değildir. Eğer olsaydı, onu hiç kavrayamazdık.

İncelenen, "Varlık'ın Anlamı Nedir?" sorudur. Sorulan ve incelenen, *Varlığın ne tür bir şey olduğu değil, var-olmanın (Varlık'ın) ne anlama geldiğidir*. Anlaşılması gereken şey, bir şey hakkında yapılan inceleme ile bir şeyin anlamı hakkında yapılan incelemenin aynı şey olmadığıdır. İkinci tür inceleme ve sorgulama –bir şeyin anlamı hakkında yapılan inceleme– Heidegger'in amaçladığı incelemedir, çünkü bu tür sorgulama, felsefenin temel disiplinlerinin oluşmasının önsel koşuludur.

Heidegger, varlığı ancak onun ontolojik önceliğinde kavrayabiliriz, der. Kavranılan ve sorgulanan Varlık –*Dasein*– önermelerden oluşan kuramların ve hipotezlerin ışığında değil, *Dasein* denilen varlığın kendisinde açtığı varolmanın anlamındaki varoluşsal

---

⁸ Heidegger'in "her sorgulama, bir şeyin sorgulaması" önermesiyle vurgu yapmak istediği şey, fenomenolojik sorgulama anlayışıdır. Çünkü fenomenolojiye göre, bilinç, bir şeyin bilinci olarak bilinçtir. Başka bir söylemle boş ya da saf bilinç yoktur; bilinç her zaman yönelmişlidir. Aynı analogiyle, Heidegger'in sorgulaması da her zaman bir şeyin ne olduğu sorgulamasıdır. Böyle bir sorgulama da kendi içinde bazı önsel yönlendirmeye sahiptir.

12 Heidegger Ve Felsefe

yapısında anlamını bulur.⁹ O hâlde, Varlığın varoluşsal yapısı ancak temel (*fundamental*) ontoloji tarafından kavranabilir. Matematik, teoloji, doğa bilimleri veya insan bilimleri Varlık'ın anlamını veremez. Çünkü tüm bu bilgi alanları, varlığı kavramsal olarak ele alan disiplinlerdir. Varlığı, bir bilgi nesnesi olarak gören bu disiplinler Varlık'ın anlamını değil, varlıkların kavramsal betimlemesini verirler. *Dasein*'i bilgi nesnesi yapmak, onu varoluşsal yapısından değil, kavramsal yapısından yola çıkarak açıklamak demektir. *Dasein*, öncelikle, bilgi nesnesi değil, kendinde varolmanın tarzlarını veren Varlıktır. *Dasein*'in varlığını ancak kendi varoluşu verebilir. Bu ise ancak iki yolla olabilir: Öncelikle *Dasein*, kendi *existentiell-ontik*¹⁰ yapısını kavrar ve ikinci olarak kendi *existential-ontolojik*¹¹ yapısını kavrar. Fakat amaç, ontolojik yapısını anlayan *Dasein*'in bunu kendi *ontik* yapısı üzerinde kurmasıdır.

	Çağdaş Felsefe	Geleneksel Felsefe
Sorgulanan nesne	Varlık (<i>Sein, Being</i>)	varlık (<i>Das Seiende, beings</i>)
Sorgulanan soru	Varlığın anlamı nedir?	varlık nedir?
Sorgulama türü	ontolojik	ontik
Sorgulama terimleri	varoluşlar	kategoriler
Sorgulamada oluşan durumlar	anlama /olgusal	betimleme / nesnel
Sorgulamadaki farkındalık türü	Varoluşsal (<i>existential</i>)	Nesnel (<i>existentiell</i>)

⁹ Heidegger'e göre, bu tür bir sorgulamada dairesel veya döngüsel akıl yürütme bulunmaz. Başka bir söyleyişle, Varlığı kendi varlığında inceleme bir tür döngüsellik değildir. Bu sorgulama varlığın kendiliğini sorgulayan varlığın varolma tarzlarının doğrudan sorgulanmasıdır.

¹⁰ Heidegger'in *Varlık ve Zaman*'da bazı yeni kavramlar kullandığını Ön Söz'de dile getirmiştik. Bunlardan bir çift olan *existentiell* ve *ontik* Heidegger felsefesinde önemli bir yer tutar. *Existentiell* ve *ontik*, nesnelere, şeylere veya varlıklara ait bir özellik olup varoluşsal ve ontolojik bir yapı yerine, tekil bir yapı özelliği gösterir. Birşeyin kendini ontik ve existentiell yapıda kavraması onun temel varoluşsal yapısını ontantik değil de, sadece nesne olarak kendini kavradığını gösterir. *Ontik* ve *existentiell* yapıdaki varlıklar veya şeyler Dünya-içinde-Varlık olamazlar, yani varoluşları yoktur.

¹¹ *Existential-ontolojik* yapı Varlığın varoluşsal yapısını veren ve onu Dünya-içinde-Varlık yapan özelliğidir.

Tablodan anlaşılacağı gibi, ikinci tarafta verilen özellikler, bir nesnenin bilimsel incelemesinden farklı bir şey değildir. Nesnelere (varlıklar) hakkındaki herhangi bir bilimsel inceleme, ontik, kategorik ve nesnelidir. Var-olmanın anlamı hakkındaki herhangi bir sorgulama, felsefi sorgulamadır; bu sorgulama, varlığın anlamını, ontolojik ve olgusal bakımdan vermenin yanı sıra, Varlığın varoluşsal yapısını açığa çıkarır. Bu terimler ve anlamları, Heidegger tarafından daha sonraki bölümlerde daha açık ve anlaşılır şekilde yeniden ele alınmıştır.

Heidegger, “*Varlık’ın anlamı nedir?*” sorusunun yeniden sorulması gerektiği üzerinde ısrarla durur; çünkü ona göre, bu sorunun defalarca üstü örtülmüş ve sorgulanan varlık kendini değil, nesnelere ele almıştır. Özellikle Descartes sonrası felsefelerden pozitivizm ve Yeni-Kantçılık, varlığı obje veya nesne olarak sorgulamış ve bilgi açısından tanımlamışlardır. Bilgi açısından ele alınan varlık, varoluşsal yapısını açığa çıkaramaz.

Heidegger, ontoloji tarihi içindeki varlığın tarihsel göreceliliğini ve değişik anlamlarını belirlemek ve bunların insan varlığı ile olan ilişkilerini göstermek amacındadır. Bu nedenle, geleneksel ontolojilerin insan varlığını nasıl yanlış tanımladıklarını ve yorumladıklarını öne sürer. İlk anlamıyla onun amacı, insan olmanın ne olduğunun çözümlemelerini serimlemektir.

Aristoteles geleneğine bağlı olarak insanın “ussal, problem çözen ve inançları doğrultusunda eyleyen hayvan” tanımı, ruh teorilerinin geliştirilmesine yol açmıştır. Hatta geleneksel insan varlığı teorileri Platon’a kadar uzanır. İnsan, evreni ve evrenseli anlayan ve keşfeden varlıktır. İşte Platon ve geleneksel felsefenin bu insan tanımlaması yanlış bir yol üzerine kurulmuştur. Bu yanlış düşünme biçimi her şeyi kuramlaştırma ve teorileştirme üzerine dayandırılmıştır. Heidegger teorileştirmeyi tamamen yanlış bulmaz, fakat sınırlı bulmaktadır.

Kuramların sınırlılığı içinde Heidegger, Varlığın (insan olmanın) anlamını Platon, Aristoteles, Descartes, Kant ve Husserl’de yeniden sorgulayarak, varlık tarihini tahrip ederek, kendi temel (fundamental) ontolojisini oluşturmayı amaçlar. Fundamental ontoloji, *Dasein*’in varlığı ve onun analitik yapısının serimlenmesi ile ilgilidir. *Dasein*, Orada-Varlık anlamıyla günlük Almancada insan varlığı demektir. *Varlık ve Zaman*’ın birinci bölümünün amacı, *Dasein*’in (insan varlığının) günlük yaşamındaki varlık yapısını ortaya koymaktır. İkinci bölümü ise, *Dasein*’in varlığını Zaman fenomeni ile temellendirmek suretiyle sonuçta “Varlığın Anlamı Nedir?” sorusuna cevap için bir yol hazırlamaktır.

Dasein, basit anlamda “insan varlığıdır” demek, onun cins, tür ve ayrımla tanımlanan gerçek ve somut bir varlık olduğu anlamına gelir. Bu

14 Heidegger Ve Felsefe

anlamıyla yapılan *Dasein* sorgulaması ontik sorgulamadır. Her ne kadar *Dasein*'in ontikliği onun önselliği ve kendine yakın olan tarafı olsa da, amaç *Dasein*'in varolmasında ontolojik yapının açığa çıkarılmasıdır. Çünkü varlığın anlamı soruşturması, ancak *Dasein*'in ontiko-ontolojik varolma yapısında açığa çıkar. Bu nedenle, *Dasein*'i insan varlığı olarak tanımlamak, Heidegger'in amacı olmadığı gibi, böyle bir sorgulamayı da temel ontolojinin konusu yapmaz. Heidegger'e göre, *Dasein*, kendi ontikliğinde ontolojik varolmayı açabilen ve varolmanın anlamını olanaklı yapan varlıktır. Bu anlamıyla *Dasein*, insan varlığı değil, "insan olma olanağı"dır.

• Felsefenin Yöntemi

Heidegger bu görevleri gerçekleştirirken kendine "varlık tarihini yok etme" taslağını hedef olarak seçer ve bunun da fenomenolojik metotla yapılabileceğini öne sürer. O hâlde taslak, Varlık tarihinin yeniden yorumlanması (tahrip edilmesi); yöntem ise fenomenolojidir.

Niçin Varlık tarihinin yok edilmesi veya tahrip edilmesi gerekmektedir? Çünkü varlık tarihi bugüne kadar Varlığı kavramak için usavurmaya, tümden gelimi, klasik mantığı ve soyut kavramlaştırmayı kendine yöntem almıştı. Varlık, kavramlaştırılmış ve soyutlaştırılmıştı. Oysa Varlık bir tür soyutlama ile değil, Varlığın varoluş yapısı ortaya konularak çözümlenebilir.

Heidegger, geleneksel filozofların 'varlık nedir?' sorusunu araştırırken onlarda birtakım kategorilerin bulduklarını (örneğin, Aristoteles'te 10 tane, Kant'ta 12 tane olduğu gibi) ve buna göre varlığı anlamaya çalıştıklarını ifade eder. Ancak böyle bir anlama tematik¹² bir anlamadır. Yani kategorilerle anlaşılan bir varlığın yorumu, onu tematik bir obje yapar. Bu yol onu şemasal yapar. Bu şemasal anlamının nedeni bilgimizin yetersiz olmasından değil, bizim onu kolay bir yol olarak ya da hazır bir reçete olarak kabul etmemizden kaynaklanır. Başka bir deyişle, araştırmamızın tematik yöntemiyle "Varlık'ın anlamı nedir?" sorusuna bir çözüm sağlanmış "gibi" görünürüz. Gerçekte burada ontolojinin görevi, varlığın kendi kendisini açıklamasıdır. Yani, *Dasein*'in kendini kendi dünyasallığında ve zamansallığında açıklamasıdır. Böylece bir araştırmada tematik yöntem anlamındaki bir ontoloji terimi, "varlık nedir?" sorusunu soran geleneksel filozofların

---

¹² Tematik anlama, belli kategori ve kavramlar ışığındaki anlamadır. Örneğin, Kant'ın *Saf Aklın Eleştirisi*'yle yapmak istediği şey, akıllı bir varlığın bilme yapısını ve işleyişini ortaya koymaktı. O hâlde, bir şeyi kuramsal, ussal, kavramsal bir yapıya veya sisteme indirgeyerek açıklama, tematik veya şematik açıklamadır.

yöntemine –kategorileştirmeye– karşılık gelir ve böyle bir yöntemle “Varlık’ın anlamı nedir?” sorusuna ulaşmak imkânsızdır.

Ontoloji terimini kullanmada, yani onun yöntemini belirlemede, diğerleriyle (ontoloji tarihindeki filozofların varlığı ele alış tarzlarıyla) bağlantı içinde bulunan hiçbir felsefî disiplin belirleyemeyiz. Çünkü onlar şimdiye kadar varlığı çeşitli şekillerde yanlış olarak yorumladılar. “Varlık’ın anlamı nedir?” sorusuna ulaşmada yöntemimizi belirlerken, daha önceki yöntemlerle bağlantı içinde olmamalıyız. Fakat Heidegger bu sorgulamasında amacının herhangi bir felsefî disiplinin taleplerini ve isteklerini de karşılamak olmadığını söyler. Buradaki amacı yeni bir felsefî disiplin geliştirmek değildir. Böyle bir disiplin, sadece belli soruların geçerlilikleriyle ve kendi kendine şeyler tarafından talep edilen yöntemlerle geliştirilebilir.

Ancak “Varlık’ın anlamı nedir?” sorusunun rehberliği ile birlikte yapılan araştırma sonucu, felsefenin temel sorusuna ulaşılır. Bu soru ise ancak fenomenolojik bir yöntem ile çözülebilir. Fenomenoloji terimi “kendinde şeyler” şeklinde formüle edilen bir maksimi açıklar.

Geleneksel Batı felsefesinin varlık kuramlarının kategori ve kavramlara dayandığını öne süren Heidegger, bu kuramların *Dasein*’in tarihselliğini ve zamansallığını veremediğini öne sürer. Yapılması gerekenin ise, geleneksel ontoloji anlayışının yeniden yorumlanarak, Varlık üzerinde yaptığı sınırlamaları ve belirlemeleri ortadan kaldırmak suretiyle Varlığı geleneksel ontolojiden bağımsız olarak varoluşsal çözümlenmesini yapmak olduğunu söyler. O hâlde, geleneksel ontoloji sorgulanmalı ve yanlışları ortaya çıkarılmalıdır.

Bunu yapabilmek için geleneksel felsefenin yöntemleri yeterli değildir. Yöntem, kendinde-şeyleri direkt olarak bilince verebilen fenomenolojiden başkası olamaz. Çünkü fenomenoloji kendinde-şeylerin kendilerini gösterdikleri yerdir. Fenomen, Kantçı anlamındaki gibi, görünüş ya da deneysel sezginin nesnesi değildir. Fenomen, bir şeyin kendini kendinde göstermesidir. *Logos* ise geleneksel anlamlarında olduğu gibi akıl, yargı, kavram, tanım, temel ya da ilişki değil, buna karşın, Söz’dür. Söz ise, bir şeyi açık ya da görünen yapandır. Buna ilaveten, söz doğrudur. O hâlde *logos* bir şeyi görünen yapan hakikattir. Fenomen ve *logos*tan oluşan fenomenoloji ise bir şeyin kendisini kendine direkt ve dolaysız veren varlığı kavrama bilimidir. Bu anlamıyla fenomenoloji, teoloji, biyoloji gibi sonu *loji* ile biten bilimlerden farklıdır. Bu bilimler, konu edindikleri nesne veya olguları, doğrudan kendisinde görünen veya ortaya çıkan yapamadıkları gibi, kendilerinde açığa çıkmalarına da izin vermezler. O hâlde, fenomenoloji, nesnesini nesnesinde doğrudan açığa çıkarılan ve doğrudan görünen *gibi* yapan bilimdir. İlk anlamıyla fenomenoloji, betimleyici ve tasvir edicidir, fakat *logosta* saklı olarak var olan varlığın kendinde

16 Heidegger Ve Felsefe

görülmesini sağlamak anlamıyla, gizli olanın gizemini kaldırmak, üstünü açmak ve unutulmuş gün ışığına çıkarmak anlamıyla, ontolojinin, yani varlığın anlamının ne olduğunu veren olanaktır.

Bu tanımla fenomenoloji, gizli olanın gizemini kaldırarak, o şeyi kendine kendi olarak direkt gösteren bir yöntemdir. *Böylece fenomenoloji, ontolojiye geçiş yolumuzdur. Yalnızca fenomenoloji ile ontoloji olanaklıdır. Fenomenoloji, varlıkların Varlığının bilimidir... Fenomenolojik betimleme bir tür yorumlama metodudur... Felsefe evrensel fenomenolojik ontolojidir ve Dasein'in hermeneutiğinden kalkış ilkelerini alır.*

Böyle bir fenomenoloji iki tür üstünü açma görevini yerine getirir. **Birincisi**, henüz keşfedilmemiş keşfetmek, yani açığa çıkarmak; **ikincisi**, üstü örtülerek unutulması sağlananın üstünü açmaktır. Bu iki anlamıyla fenomenoloji, yalnızca betimlemek yoluyla bir şeyi açığa çıkarmak değil (Husserl'de olduğu gibi), aynı zamanda "yorumlama" ile açığa çıkarmaktır. Yöntem olarak fenomenolojik betimleme, yorumlamada anlamını bulur.

Dasein'in fenomenolojisi, terimin ilk anlamındaki yorumlama, yani hermeneutiktir. O hâlde ancak *Dasein*'in hermeneutiği, yani yorumu varoluşaldır. Hermeneutik, Varlığın varolmasını (varoluşunu) anlamlı yapar. Böylece fenomenoloji yöntemi, Varlığın üçüncü karakterini de açığa çıkarır: Varlığın tarihselliği veya zamansallığı, hermeneutik çalışmanın ve yorumlamanın sonucu anlamlı olur. Sonuç olarak, Heidegger'e göre, fenomenoloji, Varlığı hermeneutik, varoluşsal ve tarihsel açıdan açığa çıkaran ve onu açık ve basit yapan bir yöntemdir. Öte yandan, fenomenoloji ve ontoloji felsefenin iki ayrı disiplini değildir; felsefe evrensel fenomenolojik ontolojidir. Felsefe, *Dasein*'in hermeneutiği, varolanın analizi ve felsefenin rehberi olarak, Varlıktan kalkar ve yine varlığa döner.

Geleneksel felsefenin yaptığı biçimde epistemolojik yaklaşımla açıklanan zaman, varlığı veremediği gibi zamanın kendisini de veremez. Yine epistemolojik varlık yaklaşımı da zamanı veremez. Zaman ancak ontolojik ve varoluşsal yaklaşımla kavranıldığı zaman, varlığın otantik kararlılığındaki hakikatini verebilir. Sonuç olarak, zamansallık otantik ilginin anlamı olarak *Dasein*'in dünya-içinde-varlık olduğunu anlamasını ve kendi varoluşunun kararlılığını kavramasını sağlar. Zaman, dünyaya ilgi duyan varlık olan *Dasein*'in varlığını gerçek, sonlu ve geçici yapar. Zamansallık ise varoluşu, olgusalılığı ve düşüşün birliğini olanaklı yapar.¹³ Zamansallığın ekstanları otantik ve otantik olmayan *Dasein*'in varlığının olanaklılığı içinde Varlığın çok anlamlılığının birliğini olanaklı kılar. Kısaca zaman, varlığın ontolojik

¹³ *A.g.e.*, s. 41.

temelinin ve kendi hakikatinin anlamını görünür yaparak, onları açığa çıkarır. Zamanın zamansallığı varlığı varlık yapar.

• Çağımızın Sorunları ve Felsefe

Heidegger de, diğer 20. yüzyıl filozofları gibi felsefe etkinliğinin bir kez daha kendi kendini sorgulamasını talep eder. O, yapılan sorgulamada metafizik düşünmeyi hedef alır, fakat onu reddetmez, daha çok, metafizik düşünmeyi kendi tabanında olduğu şey olması için sorgular. Onun felsefe etkinliğinden, felsefi düşünme tarzından söküp atmaya çalıştığı şey, teknik düşünmedir. Salt açıklamayı hedef alan, sınırları ve kuralları belirlenmiş düşünme tarzının 20. Yüzyılda insanı insan olma idealinden uzaklaştırdığını düşünür ve bilimlerin bilgilerinin arttığını, onlara dayanan teknolojinin hızla yol aldığını görür; görür, ama yadsımaz, sadece eksiklik görür; salt teknik, insanı hesap etmeyen, onunla ilgisini kurmayan, salt ekonomik fayda ve zarar hesabıyla sürdürülen çalışmaların, insanı -tür olarak insanı- insan olma yoluna çıkartmadığından yakındır. Kısacası o, felsefenin bilimsel bir etkinlik olması durumunda kendi özüne uygun bir duruş kazanacağını düşünen anlayışla uyuşmaz. Çünkü o, felsefenin bilimsel olmasını değil, kendi tabanında neyse o olmasını ve bu haliyle de bir sorgulama ve yol olması gerektiğini savunur.¹⁴

Heidegger, fenomenoloji geleneğinde yer almasına karşın, fenomenolojinin çıkmazlarını görerek, farklı bir yönde ilerlemiş, özellikle de bilim idesine göre kurgulanmaya çalışılan felsefe etkinliğini bir tarafa bırakmıştır. Ona göre felsefe bilim idesine göre ölçülemez. Oysa Heidegger, felsefe etkinliğini kesin bilgi üreten bir etkinlik olmasından daha fazlası olarak görmektedir. O, felsefi sorgulamanın kavramlara ilişkin olmasını reddeder. Husserl'in fenomenolojisi felsefi düşünmede psikoloji ve geleneksel mantıktan gelen öğeleri bir kenara bırakmaya çalışır, oysa Heidegger, felsefeden geleneksel metafizik düşünmeyi ayıklamaya çalışır, ki bunun içinde geleneksel mantık da vardır. Bunu da kendisinin metafizik düşünme dediği sürece yer açmak için yapar.¹⁵

Felsefi düşünme tasarımılayıcı bir düşünme olarak gelişerek kendi sonunu hazırlamıştır. Batı felsefesinin tarihi boyunca metafizik tasarımlama, hep varolanın varlığını sormuş ve çeşitli yanıtlar vermiştir: özne, ben, akıl, tin, kişi, isteme, oluş, yaşam, madde, güç, töz, energieia,

¹⁴ Işık Eren, *20. yy'da Felsefe: Karşı Çıkişlar ve Yeni Arayışlar*, Asa Kitabevi, Bursa, 2005, s. 35.

¹⁵ *A.g.e.*, s. 37.

18 Heidegger Ve Felsefe

vb. Oysa metafizik varlık sorusunu sormalı, onun hakikatte ne olduğunu ortaya koymaya çaba göstermeliydi. Çünkü "Varlık sorusu ve bu sorunun geliştirilmesi *var olmanın* bir yorumlanmasıdır. Yani insanın özünün belirlenmesini şart koşar. Soru her ne kadar varlık'a ilişkin olsa da Heidegger'e göre önemli olan insandır: "Benim düşüncem odur ki, varlığın açıklığının insana ihtiyacı vardır ve tam tersi olarak da insan ancak ve ancak varlığın açıklığında duruyorsa insandır."¹⁶

Heidegger'e göre Batı uygarlığı, sorgulama gerektiren, hesap vermesi gereken, insansız bir varoluştur. Bu dünya uygarlığının temelindeki düşünme nesnel, tasarımılayıcı, metafizik bir düşünmedir. Varlığı unutan bir düşünme olarak Batı'nın uygarlık olarak sunduğu bütünlüğü temelinde tutan bir düşünmedir. Bu düşünme varlığı unutarak insanı yurtsuz kılmıştır. Dolayısıyla dünyada uygarlıkmiş gibi görünen durum insana uzaktır.¹⁷

Bu açıdan Varlığı hesap etmesi talep edilen düşünme, insan ve insan dünyası bakımından önemsenmelidir, çünkü varlığı hesap eden, konu alan, onu, onunla, ona ait düşünmede gerçekleştirmek demek insanı tarih sahnesine tekrar çıkartmak demektir. Ona yurdunu geri vermek demektir. O halde tasarımlarda bulunan metafizik düşünme yerine, onu aşan, varolanı mümkün kılan varlığı hesap eden, özlü olarak adlandırılan bir düşünme olan metafizik düşünme gerçekleştirilmeli, hem felsefe, hem insan, hem de dünya uygarlığı insanı hesap eden bir uygarlık olarak tarih sahnesine çıkartılmalıdır. Bu nasıl mümkün olacaktır? Bu konudaki düşüncelerini anlayabilmek için öncelikle Heidegger'in Varlık olarak düşündüğü şeyin ne olduğuna bakmak gerekecektir. Daha sonra da onun temel kavramı olan varlıkla insan arasında kurduğu ilgi gösterilmelidir.¹⁸

• Felsefenin Söylemi

Varlığa ait olan düşünme, *özlü düşünmedir*. Özlü düşünme, "varlığın düşünmesi"dir ve varlığın bir "olagelmesi"dir.¹⁹ Varlığın düşünme

---

¹⁶ Heidegger'in 1968 yılında yaptığı tek televizyon konuşmasında, kendisine salt ontolojiyi hesap ettiği ve insanı ele almadığı konusunda yapılan eleştirilere verdiği cevaptır. Alıntı yapılan eser: Işık Eren, *20. yy'da Felsefe: Karşı Çıkişlar ve Yeni Arayışlar*, Asa Kitabevi, Bursa, 2005, s. 39.

¹⁷ Işık Eren, *20. yy'da Felsefe: Karşı Çıkişlar ve Yeni Arayışlar*, Asa Kitabevi, Bursa, 2005, s. 39.

¹⁸ *A.g.e.*, s. 39.

¹⁹ Martin Heidegger. *Metafizik Nedir?* Çeviren Yusuf Örnek, Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayını, 1991. s. 76. Alıntı yapılan eser: Işık Eren, *20. yy'da Felsefe: Karşı*

olarak olagelmesi için varlık insanı, insan da varlığı talep etmelidir. Varlığın insan tarafından düşünmede tecrübe edilmesi, varlığın düşünme olarak olagelmesidir. "Olagelme, kendini teslim eden, varlık ve düşünmeye birarada sahip olan, varlığın hakikati için insanı talep eden, ona ihtiyacı olan olagelmedir²⁰. Bu noktada, "insan niçin varlığın olagelmesini talep etmelidir?" sorusu akla gelebilir. Bunun cevabını Heidegger şöyle verir: "Düşünme, varlığın insanın özüyle olan ilişkisini yerine getirir"²¹. Çünkü insanın, insan olarak kendi özünü sürdürebilmesi için varlığa ihtiyacı vardır. Üstelik, insan, özünde, varlık bağlantısı dışında başka bir şey değildir. İnsan, tıpkı varlık gibi, bağlantılarının dışında anlaşılabilir.

"Düşünme olarak varlık-insan bağlantısı ve bu bağın olagelmesi insanın özlü düşünmeye kulak verebilmesi, onu tecrübe edebilmesi ile gerçekleşebilir. Varlığın insanla bir diğer bağlantısı da dildir. Dil varlığın hakikatidir. Tıpkı düşünme gibi o da varlığın hakikatine aittir. Diyebiliriz ki varlık bir yanıla düşünme bir yanıla da dildir, ama bunlar birbirlerinden ayrı değil bir ve aynı öze sahip olan yanlardır. Varlığı talep etmek bir tür düşünme ve bir tür dil tecrübesinin insanda gerçekleşmesini yerine getirmektir."²²

Düşünme de, dil de, öz olarak insan da varlığın hakikati içindedir. Bu yanıla da o, şayet varlığın kendi kendini aydınlatması için uygun olan özlü düşünmeyi ve uygun dili bulursa, varlık da buna cevap verirse, yani kendini aydınlatmaya evet derse, hem kendini hakikat olarak hem de içinde oturan insanın özünü öz olarak aydınlayabilir. İşte bu aydınlatma varlığın aydınlatma olarak kendini göstermesidir.

Aydınlatma olarak kendini göstermesi dışında, varlık kendini aşma olarak da gösterebilir. Aşma olarak varlık, özünde tüm varolandan daha ötede ve ondan farklı olduğu için aşmadır ve ancak varolan açısından bakıldığında varlığın hakikatini tüm varolanın ötesinde aşma olarak görebiliriz²³.

Varolanın varlığın hakikati içinde aydınlanmasının birçok tarzı vardır. Bu tarzlardan biri de sanattır. Heidegger'e göre sanat varolanın hakikatini, yani varlığın aydınlığına çıkan varolanı gösterir. Bu demektir

---

Çıkışlar ve Yeni Arayışlar, Asa Kitabevi, Bursa, 2005.

²⁰ A.g.e., s. : 76.

²¹ Martin Heidegger, *Brief Über der Humanismus (Hümanizm Üzerine Mektuplar)* Basılmamış çeviri. 1946: Prg. I.

²² Işık Eren, *20. yy'da Felsefe: Karşı Çıkışlar ve Yeni Arayışlar*, Asa Kitabevi, Bursa, 2005, s. 41.

²³ Martin Heidegger, *Brief Über der Humanismus (Hümanizm Üzerine Mektuplar)* Basılmamış çeviri. 1946: Prg. 33.

20 Heidegger Ve Felsefe

ki, varolan kendini varlık hakikatinde bize verir. Dolayısıyla da varolanın hakikati dendiğinde, bu, varlık hakikatinden ayrı olarak düşünülemez.²⁴

Hakikat, kendini bir varolana yerleştirerek ortaya çıkar. Bu, varlığın, kendi özünü varolansız sürdürememesinden ve varolanın da varlık olmaksızın varolmamasından kaynaklanan, varlığın özüne ait bir özelliktir.²⁵ Hakikatin kendini sanat eserinde ortaya koyması, hakikatin ayrıcalıklı bir tarzıdır. Çünkü varolanın hakikati kendini sadece sanat yoluyla, sanat eserinde ortaya koymaz. Hakikat, varolanın açıklığı olarak birçok tarzda gerçekleşir ve bu yüzden de tarihseldir.

Varolanın hakikatte ne olduğunun açığa çıkmasının tarzları içinde metafizik ve sanat yer alır. İnsan bu tarzlar içinde uygun bir yönelim gerçekleştirdiğinde hakikat kendini ve dolayısıyla insan kendi özünü tarih içinde ortaya çıkarır, böylece de onun özünde hep bir ve bütün kalmasının imkânı açılmış olur. Ancak, hangi tarzda açığa çıkarsa çıksın, insanın ilk önce bir imkânı gerçekleştirmesi gerekir. O da varlığın talebini duymaktır. Ancak bundan sonra varlığın sesine uyan söz onu açığa çıkarır. Böyle bir açıklıkta da insan, kendi dünyası olanı aydınlanmış olarak görür. İnsan varlıkla bağlantısını gerçekleştirmekle, varolana ilk adımı atar.

Özlü düşünme adı verilen düşünmeyi gerçekleştirilebilmek için insan, düşünmenin teknik yorumundan kaçınmalıdır. Düşünmenin teknik yorumlarından biri mantıktır ve Heidegger'e göre de bu, Sofistler ve Platon zamanından günümüze kadar süregelen olan yorumlardan biridir. Ona göre, ölçüsü mantık olan düşünme, özlü bir düşünme, varlığın insanla bağımlı kuran düşünme olamaz. O, bu haliyle kendi özünü kaybetmiş, düşünme öğesinden uzaklaşarak sona ermiştir. Bu haliyle de o, bir eğitim aracı olarak okul ve kültür etkinliklerinde kullanılan bir araçtır.²⁶ Oysa, Heidegger'in özlü olarak nitelendirdiği düşünme bir tür yaşantıya açık olmak, tecrübe olarak onu gerçekleştirmek demektir. Kişinin kendi kendinde gerçekleştirdiği bu tecrübe, ona varolanın varlığı konusunda tavır takınma ve onu bilme imkânını da açacaktır. Varolanın var olması varlıkta temel bulunduğu için de, kişi varolanı her bilme etkinliğinde aslında varlığın hakikatini çağırma görevini yerine getirmiş olacaktır.

Sanat etkinliğinin kendisi de, şayet varlık hakikatini kendi tarzında açığa çıkaracaksa, alışlagelen estetik tavırdan başka bir yol izlemek durumundadır. Bir sanat eserinin varolanın bütününe ötesine, insanın özünde sanat etkinliğini barındırdığını göstermesi ve onu orada, bu özde

²⁴ Işık Eren, *20. yy'da Felsefe: Karşı Çıkişlar ve Yeni Arayışlar*, Asa Kitabevi, Bursa, 2005, s. 44.

²⁵ Martin Heidegger, *Brief Über der Humanismus (Hümanizm Üzerine Mektuplar)* Basılmamış çeviri. 1946 Prg. 43

²⁶ *A.g.e.*, Prg. 4.

tutması için varlığın kendine hakikatin gelişini sağlama görevini yerine getirmelidir.

Felsefe yapmanın ilk adımı olan metafizik, Heidegger'e göre, metafizik adını aldığı günden kendi zamanına kadar, varlığın insanla olan bağına kuran düşünmenin ilk adımına ulaşamamıştır. Geleneksel anlamı içinde metafizik, varolanı düşünme biçimiyle, varlığın insan varlığıyla köklü bağına kurmak şöyle dursun, bu bağın kurulmasına engel olmaktadır. Çünkü o, gerçekleştirildiği biçiminde varolanın varolan olarak ne olduğunu sorgular, ama varlık ile insan ilişkisini soru haline getirmez.

Varolanı varlıkla bağında, insanla ilişkisi içinde sorgulama, varolanı bilmeye yol açan bir sorgulamadır. Bu bilme varlığın insanla bağına gerçekleştirmesine de olanak sağlar. Bu yüzden de metafizik, geleneksel temelinde ne soruları ne de sorulara cevap arama biçimiyle, yani sorgulamasıyla Heidegger'in zorunlu gördüğü amacı gerçekleştiremez. Demek ki, metafizik soru ve sorgulamalarını başka bir biçimde yapmalıdır. Metafiziğin aşılmasının tek imkânı, onun hakikat üzerine düşünme olmasıyla mümkün görünmektedir. Kendi temelinde yüz çeviren bir metafizik insanın varlıkla bağına da sağlayamayacağı gibi, buna bağlı olarak da insanın doğası olan özünü de sürdüremez. İşte bu gerçekten ötürü metafizik aşılması gereken, kendi temelinde geri gitmesi gereken bir noktadadır.²⁷

Metafiziğin aşılması, her şeyden önce, insanın varlığın unutulmuşluğuna inanmasıyla mümkündür. Bunu gören kişiler bu unutulmuşluğa dikkat etmeyi öğrenmeli ve onun tecrübesini edinmeye açık olmalıdırlar. Böyle bir tecrübe, varlığın insanla bağına içine girmek, bu bağı orada korumak için dikkat etmeyi öğrenmektir.²⁸ Yani, insan varlığı varlığın açıklığında, açıkta durarak kendiyle bağına korumayı görev edinmeli, bu yüzden de varolanda oyalanmamalıdır. Bunun gerçekleşmesi için düşünme daha düşünürce bir düşünme haline gelmelidir.²⁹ Kişinin kendi özünde, insan olarak metafizik özü açığa çıkarması özlü düşünmenin de metafizik tarzdaki yolunu açar. Kişi, öncelikle dünyayla olağan hale gelen bağına aşmak zorundadır. İşte bu aşma hem varolanı bir bütün olarak açığa koymalı hem de kişiyi kendi özüne götürmelidir. Bu, Heidegger'e göre, bir yaşantı olarak "hiç"i yaşamaktır.

---

²⁷ Işık Eren, *20. yy'da Felsefe: Karşı Çıktılar ve Yeni Arayışlar*, Asa Kitabevi, Bursa, 2005, s. 49-50.

²⁸ Martin Heidegger, *Metafizik Nedir?* Çeviren Yusuf Örneç, Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayını, 1991. s. 12,

²⁹ *A.g.e.*, 12.

22 Heidegger Ve Felsefe

Varolanın varlığını araştırma da böyle bir hiç yaşantısını gerekli kılar. Böyle bir yaşantı insana Heidegger'in önerdiği türde felsefe etkinliğinde bulunma yolunu da açmaktadır. Felsefe etkinliği ile bütününde varolana yer açılır, günlük bilme ve değer anlayışı kırılır ve için insanda ortaya çıkarttığı sallantı sürekli olur. "Aşkın olanın" dolaylı ya da dolaysız tasarımlama alanında hareket eden her felsefe Heidegger'e göre zorunlu olarak asıl anlamda ontoloji olarak kalır.³⁰

* * *

(Heidegger and Philosophy)

ABSTRACT

The aim of this work is to explain what philosophy is for Heidegger by comparing traditional philosophy to contemporary philosophy. Through this aim, after exploring what traditional philosophy, its question and method are, according to Heidegger what philosophy, its question and method will be explained. Finally, what the response Heidegger's new conception of philosophy brings to our contemporary problems is will be discussed.

Key words: *traditional philosophy, contemporary philosophy, Heidegger, metaphysics, Being, phenomenology.*

Kaynakça

---

³⁰ Işık Eren, *20. yy'da Felsefe: Karşı Çıkişlar ve Yeni Arayışlar*, Asa Kitabevi, Bursa, 2005, s. 50.

Çüçen, A.Kadir. *Heidegger'de Varlık ve Zaman*, Asa Kitabevi, Bursa, 2005.

Eren, Işık. *20. yy'da Felsefe: Karşı Çıkışlar ve Yeni Arayışlar*, Asa Kitabevi, Bursa, 2005.

Heidegger, Martin. *Varlık ve Zaman, (Being and Time)*, trans. by J. Stanbaugh, New York: State University of New York Press, 1996, ve *Being and Time*, trans. by John Macquarrie and Edward Robinson, New York: Harper and Row, Publ., 1962.

-----: *An Introduction to Metaphysics*, translated by Ralph Manheim, New Haven: Yale University Press, 1959.

-----: *The Basic Problems of Phenomenology*, trans. & intr. by Albert Hofstadter, Bloomington: Indiana University Press, New York: Harper and Row. 1982.

-----: "On the Essence of Truth" , *Basic Writings*, trans. David Farrell Krell, New York: Harper and Row, Publ., 1977.

-----: *Parmenides*, translated by André Schuwer and Richard Rojcewicz, Bloomington: Indiana University Press, 1992.

-----: "Letter to Humanism", *Basic Writings*, edited by David F. Krell, New York: Harper and Row, Publ., 1977

-----: "Dünya Resiminin Çağı", "The Age of World Picture", 1938, *The Question Concerning Technology and Other Essays*, trans. by W. Lowit, New York: Harper & Row, 1977.

-----: *Prof. Heidegger'e 1933'te Neler Oldu?* Çeviren Turhan Ilgaz, İstanbul: Y. K. Y., 1993.

-----: *Metafizik Nedir?* Çeviren Yusuf Örnek, Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayını, 1991.

-----: *Brief Über der Humanismus (Hümanizm Üzerine Mektuplar)* Basılmamış çeviri. 1946.